Добри Христов и източното църковно пеене

Юлиан Куюмджиев*

Резюме: Отношението на Добри Христов към същността и развитието на източното църковно пеене у нас е ключов момент в разбирането му за пътя, по който трябва да се изгражда църковната ни музика. Активен участник в дългогодишната дискусия за „истинското българско църковно пеене", в редица негови публикации през 20-те и 30-те години на миналия век се разкрива оценката му за тази традиция. Възпитан в практиката на многогласното хорово църковно творчество и привърженик на „Болгарский роспев", Добри Христов възприема неоднозначно източното пеене и отношението му към него се променя в зависимост от разбирането му как то да се впише в изграждане на църковнопевческа традиция с българско звучене.

Ключови думи: *дискусия за „истинското българско църковно пеене", „Болгарский роспев", източно църковно пеене, Йоан Кукузел*

Добри Христов е сред основните участници в дългогодишната дискусия за църковното пеене в България, продължила от края на XIX до средата на XX век. Въпросът, който той задава в една своя статия от 1931 година по повод едноименния труд на Атанас Манов – „кое е истинското българско черковно пеене", – се превръща в наслов на цялата дискусия.

Понятието „източно църковно пеене" намира място още в първите публикации, свързани с дискусията. През 1893 Петър Са-

* **Проф. д-р Юлиан Куюмджиев** – Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев" – Пловдив; Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров"; e-mail: j_kujum@hotmailcom

Литература / Bibliography

Кръстев, Венелин, съст. и ред. (1967). Добри Христов. Музикално-теоретическо и публицистическо наследство. Т. 1. София: БАН, 1967 [Krastev, Venelin, sast. i red. (1967). Dobri Hristov. Muzikalno-teoretichesko i publitsistichesko nasledstvo. T. 1. Sofia: BAS, 1967].

Куюмджиев, Юлиан, съст. (2011). Кое е истинското българско църковно пеене? Пловдив: Коала прес, 2011 [Kujumdzhiev, Yulian, sast. (2011). Koe e istinskoto balgarsko tsarkovno peene? Plovdiv: Koala pres, 2011].

Куюмджиев, Юлиан (2020). Първата българска многогласна литургия. – В: *Българско музикознание*, 2020, № 1, с. 66 – 75 [Kujum-

---

[32] Вж. [**Япова / Yapova**, 2002, с. 46, 48].

[33] [**Христов / Hristov**, 1967б, с. 216], цит. по: [**Куюмджиев / Kujumdzhiev**, 2011, с. 216].

dzhiev, Yulian (2020). Parvata balgarska mnogoglasna liturgiya. – In: Bulgarian Musicology, 2020, № 1, s. 66 – 75].

Куюмджиева, Светлана (2020). Вместо заключение: кое е истинското българско църковно пеене? – В: **Куюмджиева, Светлана**. *На кръстопътя на традициите: кое е истинското българско църковно пеене? Стара българска музика III: IX – XIX в.* София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2020, с. 265 – 278 [Kujumdzieva, Svetlana (2020). Vmesto zaklyuchenie: koe e istinskoto balgarsko tsarkovno peene? – In: Kujumdzieva, Svetlana. Na krastopatya na traditsiite: koe e istinskoto balgarsko tsarkovno peene? Stara balgarska muzika III: IX – XIX v. Sofia: NAM „Prof. Pancho Vladigerov“, 2020, s. 265 – 278].

Тончева, Елена (1979). Добри Христов за старата ни музика. – В: *Из историята на българската музикална култура: XIX и началото на XX век*. София: БАН, 1979, с. 142 – 149 [Toncheva, Elena (1979). Dobri Hristov za starata ni muzika. – In: Iz istoriyata na balgarskata muzikalna kultura: XIX i nachaloto na XX vek. Sofia: BAS, 1979, s. 142 – 149].

Христов, Добри (1967а). България в своето тоново изкуство (Кратък преглед). – В: **Кръстев, Венелин** (съст. и ред.). *Добри Христов. Музикално-теоретическо и публицистическо наследство. Т. 1.* София: БАН, 1967, с. 275 – 279 [Hristov, Dobri (1967a). Bulgaria v svoeto tonovo izkustvo (Kratak pregled). – In: Krastev, Venelin (sast. i red.). Dobri Hristov. Muzikalno-teoreticheskо i publitsisticheskо nasledstvo. T. 1. Sofia: BAS, 1967, s. 275 – 279].

Христов, Добри (1967б). Народните ни песни. – В: **Кръстев, Венелин** (съст. и ред.). *Добри Христов. Музикално-теоретическо и публицистическо наследство. Т. 1.* София: БАН, 1967, с. 213 – 222 [Hristov, Dobri (1967b). Narodnite ni pesni. – In: Krastev, Venelin (sast. i red.). Dobri Hristov. Muzikalno-teoreticheskо i publitsisticheskо nasledstvo. T. 1. Sofia: BAS, 1967, s. 213 – 222].

Хърков, Стефан (1988). За печатните църковнопевчески сборници от XIX век и тяхната роля в музикалнокултурната практика на Възраждането. – В: *Българската музика през периода от 40-те години на XIX век до Освобождението на България от османско владичество*. София: Музикални хоризонти, 1988, № 17 – 18, с. 36 – 39 [Harkov, Stefan (1988). Za pechatnite tsarkovnopevcheski sbornitsi ot XIX vek i tyahnata rolya v muzikalnokulturnata praktika na Vazrazhdaneto. – In: Balgarskata muzika prez perioda ot 40-te godini na XIX vek do Osvobozhdenieto na Bulgaria ot osmansko vladichestvo. Sofia: Musical Horizons, 1988, № 17 – 18, s. 36 – 39].

Япова, Кристина (2002). Архивът на Добри Христов. Каталог. София: Матом, 2002 [Yapova, Kristina (2002). Arhivat na Dobri Hristov. Katalog. Sofia: Matom, 2002].